

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Історія держави та права»

Кафедра історії та філософії ННІПП

Статус дисципліни – обов’язкова
Рівень вищої освіти – перший
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – «Право» (08)
Спеціальність – «Право» (081)
Форми здобуття вищої освіти – очна (денна) та заочна
Мова викладання – українська
Навчальний рік – 2024/2025
Форма підсумкового контролю – залік, екзамен

Науково-педагогічні працівники **Олена Шкуратенко** – завідувач кафедри історії та філософії ННІПП, кандидат юридичних наук, доцент
Володимир Щербатюк – професор історії та філософії ННІПП, доктор історичних наук, професор
Дмитро Курас – професор кафедри історії та філософії ННІПП, кандидат історичних наук, доцент;
Марина Дзюба – викладач кафедри історії та філософії ННІПП, магістр права.

Профайли викладачів <https://www.naiu.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-istoriyi-derzhavi-ta-prava/kopiya-zagalni-vidomosti/kopiya-sklad-kafedri.html>

Контактний телефон (044) 2453686

E-mail: kidp@ukr.net

Розклад навчальних занять: Відповідно до графіка освітнього процесу

Консультації Очні: пн-пт з 14.00 до 16.30 год. відповідно до графіка чергувань
On-line: електронна пошта kidp@ukr.net, комунікативні платформи Zoom, Google Meeting, а також месенджери пн-пт з 14:00 до 16:30

Сторінка дистанційного курсу: <https://dn.naiu.kiev.ua/course/view.php?id=1470>

Стислий опис навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Історія держави та права» полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти розуміння закономірностей розвитку держави та права, вироблення правильних оцінок державно-правових явищ, виховання політичної та правової культури, поваги до прав і свобод громадян, розвиток патріотичних та морально-етичних переконань, формування науково-юридичного світогляду та мислення, необхідних для вивчення та застосування права.

Тривалість:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	ксф		ксф	
Кількість кредитів ECTS – 5	Рік підготовки:			
	1-й		1-й	
	Семестр			
	1-й	2-й	1-й	2-й
Загальна кількість годин – 150	Лекції			
	8 год.	4 год.	4 год.	4 год.
	Семінари			
	40 год.	28 год.	6 год.	8 год.
	Практичні			
	–	–	–	–
	Самостійна робота			
	42 год.	28 год.	80 год.	48 год.
	Вид контролю:			
залік	екзамен	залік	екзамен	

Форми та методи навчання

Методи навчання:

- *Словесні*

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів протягом лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повідь, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від умінь викладача розповідати, доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем вищої освіти, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувачів на активізацію отриманих знань. Саме за допомогою їх

викладач активізує діяльність здобувачів, ставлячи їм запитання для роздумів, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція слугує для пояснення теми; її типовими ознаками, є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

- *Наочні методи*

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та демонстрації власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

- *Навчальна робота під керівництвом викладача* – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, написання тестів.

Система поточного контролю – здійснюється відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Національної академії внутрішніх справ.

Методи усного контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, усні заліки (при відпрацюванні пропущеного матеріалу).

Фронтальний контроль: на питання викладача при порівняно невеликому обсязі матеріалу короткі відповіді дають багато здобувачів групи. Ця форма контролю дозволяє вдало поєднати перевірку з завданнями повторення і закріплення пройденого матеріалу, викликаючи підвищену активність групи. Викладач ставить питання перед усією групою, щоб в обговоренні цих питань брали участь всі студенти.

Індивідуальний контроль: застосовується для ґрунтовного знайомства викладача із знаннями, уміннями і навичками окремих здобувачів, що для відповіді звичайно викликаються до усної доповіді із питань, які виносились на обговорення, хоча не виключається відповідь здобувача і з місця.

Метод самоконтролю – самостійний пошук помилок, уміння самостійно оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрями власного навчального процесу, самоаналіз, усвідомлено регулювати власну навчальну діяльність, удосконалювати її, запобігати помилкам і неточностям.

Тестова перевірка знань – завдання закритої форми із запропонованими відповідями.

Система підсумкового контролю – здійснюється відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Національної академії внутрішніх справ у формі заліку (перший семестр) та екзамену (другий семестр).

Мета підсумкового контролю – виявити ступінь засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо. Підсумковий контроль може проводитися в усній або письмовій формі, а також шляхом тестування.

Пререквізити: «Юридична деонтологія», «Поліцейська деонтологія», «Теорія держави та права», «Сучасні світові правові процеси».

Постреквізити: «Історія держави та права України», «Конституційне право», «Державне право зарубіжних країн», «Міжнародне право», «Забезпечення прав людини у правозастосовній практиці», «Право Європейського Союзу».

Компетентності та програмні результати навчання відповідно до освітньої програми ступеня вищої освіти бакалавр:

Загальні компетентності:

ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 13 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 16 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 2 Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3 Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК 13 Здатність до

Програмні результати навчання:

РН1 Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 3 Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 6 Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 7 складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН19 Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни («soft skills»):

Формування «soft skills»:

індивідуальних: тайм-менеджмент; гнучкість/здібність адаптуватися; організація простору; властивість вирішувати проблеми; вміння чітко виконувати завдання і формулювати цілі; позитивне мислення та оптимізм;

комунікативних: креативність; логіка; менеджмент знань та інформації; навички міжособистісних відносин; зрозуміло формувати думки; взаємодія з різними типами людей; відповідати аргументовано, зрозуміло, вчасно і ввічливо; вміння працювати в команді.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія держави та права» здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- основні етапи розвитку держави та права,
- загальні закономірності державно-правового розвитку України та країн світу;
- особливості суспільного ладу провідних країн світу кожної історичної епохи,
- особливості державного ладу провідних країн світу кожної історичної епохи,
- особливості державно-правового розвитку України;
- найбільш визначні правові пам'ятки України та країн світу,

Здобувач вищої освіти повинен **уміти:**

- аналізувати державно-правові явища, а також джерела права і практику їх застосування;
- науково прогнозувати майбутній розвиток держави та права;
- правильно оцінювати реформи державного апарату, розуміти їхні причини, наслідки, ефективність;
- самостійно пояснювати найважливіші державно-правові процеси в світі, відстоювати свою позицію публічно;
- аналізувати правові джерела, наукову та науково-популярну літературу та використовувати їх для пізнання закономірностей державно-правового розвитку;
- застосовувати набуті знання в повсякденній діяльності, для орієнтації в суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

Мати навички

- роботи з джерелами та навчально-методичною літературою, узагальнення матеріалів юридичної та іншої соціальної практики, конкретних емпіричних даних;
- фахово тлумачити нормативний зміст положень історично важливих нормативних актів
- застосування наукових методів пізнання.

Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи в розрізі тем
Розділ І. Історія держави та права зарубіжних країн		
<p style="text-align: center;">Тема 1. ІДП як наука і навчальна дисципліна. Держава та право країн Стародавнього Сходу</p>	<p style="text-align: center;"><i>Лекція 2 год:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, методи вивчення «Історії держави та права». 2. Місце «Історії держави та права» в системі юридичних дисциплін та значення для підготовки юристів вищої кваліфікації. 3. Періодизація «Історії держави та права». 4. Загальна характеристика розвитку держави і права країн Стародавнього Сходу. <ol style="list-style-type: none"> а) Суспільний лад країн Стародавнього Сходу. б) Державний лад країн Стародавнього Сходу. 5. Джерела та основні права держав Стародавнього Сходу: <ol style="list-style-type: none"> а) Закони царя Хаммурапі б) Закони Ману <p style="text-align: center;"><i>Семінарське заняття 1.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та методи вивчення дисципліни «Історія держави та права». 2. Місце навчальної дисципліни «Історія держави та права» в системі юридичних дисциплін та значення для підготовки юристів вищої кваліфікації. 3. Періодизація у навчальній дисципліні «Історія держави та права». 4. Загальна характеристика розвитку держави і права країн Стародавнього Сходу. <p style="text-align: center;"><i>Семінарське заняття 1.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільний лад країн Стародавнього Сходу. <ol style="list-style-type: none"> а) суспільний лад Стародавнього Єгипту б) суспільний лад Вавилону в) суспільний лад 	<p style="text-align: center;"><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльна характеристика кримінального процесу за законами Ману та Хаммурапі. 2. Порівняльна характеристика шлюбно-сімейних відносин за законами Хаммурапі та Ману. 3. Порівняльна характеристика регулювання майнових відносин за законами Ману і Хаммурапі.

	<p>Стародавньої Індії г) суспільний лад Стародавнього Китаю</p> <p>2. Державний лад країн Стародавнього Сходу. а) державний лад Стародавнього Єгипту б) державний лад Вавилону в) державний лад Стародавньої Індії г) державний лад Стародавнього Китаю</p> <p>3. Джерела та основи права держав Стародавнього Сходу: а) Закони царя Хаммурапі б) Закони Ману</p>	
<p>Тема 2. Античні держави та право</p>	<p><i>Семінарське заняття 2.1. 2 год.</i></p> <p>1. Загальна характеристика розвитку античних держав та їх права.</p> <p>2. Виникнення Афінської рабовласницької держави та її суспільний лад.</p> <p>3. Державний лад Афінського полісу та його право.</p> <p>4. Суспільний та державний лад Стародавньої Спарти. Право.</p> <p><i>Семінарське заняття 2.2. 2 год.</i></p> <p>1. Виникнення Римської рабовласницької держави та характеристика основних етапів її розвитку.</p> <p>2. Еволюція суспільного та державного ладу Риму.</p> <p>3. Основні етапи розвитку римського права. Загальна характеристика джерел права.</p>	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <p>1. Закони Лікурга та їх вплив на розвиток Стародавньої Спарти.</p> <p>2. Християнство у Римській імперії: зародження, становлення, вплив на державно-правові процеси.</p> <p>3. Право власності та зобов'язальне право Риму.</p>
<p>Тема 3. Ранньофеодальна держава і право</p>	<p><i>Лекція 2 год:</i></p> <p>1. Суспільний лад та державний устрій Франкської держави.</p> <p>2. "Салічна Правда" - видатна пам'ятка ранньофеодального права.</p> <p>3. Золота Орда: державний устрій, суспільний лад, право.</p> <p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <p>1. Загальна характеристика розвитку держави і права у середні віки.</p> <p>2. Суспільний та</p>	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <p>1. Формування феодальних відносин у франків.</p> <p>2. Правове регулювання бенефіцій згідно реформі Карла Мартела.</p> <p>3. Арабський халіфат: передумови виникнення та особливості суспільного та державного ладу.</p>

	<p>державний лад Франкської держави.</p> <p>3. «Салічна Правда» – видатна пам'ятка ранньофеодального права.</p> <p>4. Золота Орда: державний та суспільний лад, право.</p>	
<p>Тема 4. Станово-представницька монархія</p>	<p><i>Семінарське заняття 4.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування станово-представницької монархії в Англії. 2. Суспільний та державний лад Англії за станово-представницької монархії. Велика Хартія вольностей 1215 року. 3. Формування станово-представницької монархії у Франції. 4. Суспільний та державний лад Франції за станово-представницької монархії. Великий березневий ордонанс 1357 р. <p><i>Семінарське заняття 4.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування станово-представницької монархії в Німеччині. 2. Суспільний та державний лад Німеччини за станово-представницької монархії. Золота булла 1356 року. 3. Формування станово-представницької монархії в Іспанії. 4. Суспільний та державний лад Іспанії за станово-представницької монархії. Особливості правової системи Іспанії. 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце Римо-католицької церкви у політичній системі феодальних держав Західної Європи. 2. Значення діяльності Симона V де Монфора для становлення парламентаризму в Англії. 3. Поява магдебурзького права у державах Західної Європи.
<p>Тема 5. Абсолютна монархія</p>	<p><i>Семінарське заняття 5.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільний та державний лад Франції у період абсолютної монархії. 2. Загальна характеристика правової системи Франції періоду абсолютної монархії. 3. Особливості суспільного та державного ладу Англії періоду абсолютної монархії. 4. Загальна характеристика правової системи Англії періоду абсолютної монархії. 5. Трансформація державно-правового устрою московії у російську імперію, її суспільний та державний лад. Джерела права. 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток кримінального права Англії доби абсолютизму. 2. Особливості кримінального процесу за "Кароліною". 3. Здійснення поліцейських функцій у феодальних державах Європи.

	<p><i>Семінарське заняття 5.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості суспільного та державного ладу Німеччини періоду абсолютної монархії. 2. Загальна характеристика кодексу «Кароліна». 3. Суспільний та державний лад Іспанії у період абсолютної монархії. 	
<p>Тема 6. Держава та право Великої Британії (XVII – XVIII ст.)</p>	<p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Буржуазна революція в Англії: її передумови, особливості та етапи. 2. Формування буржуазної держави. Державний лад індепендентської республіки. 3. Встановлення протекторату О. Кромвеля. Загальна характеристика «Знарядь управління». 4. Утвердження конституційної монархії в Англії. Загальна характеристика: «Хабеас корпус акт», «Біль про права» та «Закон про престолоспадкування». 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція англійського парламентаризму у XVII – XIX ст. 2. Формування прецедентної системи права. 3. Формування Британської колоніальної імперії.
<p>Тема 7. Держава та право США (XVII – XIX ст.)</p>	<p><i>Лекція 2 год:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Війна за незалежність у Північній Америці та утворення США. Декларація незалежності 1776 р., Статті Конфедерації 1781 р. 2. Конституція США 1787 р. Біль про права 1791 р. 3. Громадянська війна 1861-1865 рр. та її вплив на розвиток законодавства США. <p><i>Семінарське заняття 7.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Війна за незалежність у Північній Америці та утворення США. 2. Загальна характеристика Декларації незалежності США 1776 р. 3. Загальна характеристика Конституції США 1787 р. <p><i>Семінарське заняття 7.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція державного ладу США (кінець XVIII – XIX ст.) 2. Біль про права 1791 р.: причини прийняття та основний зміст. 3. Громадянська війна 1861 – 1865 рр. та її вплив на розвиток 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи функціонування системи «стримування та противаги» за Конституцією США. 2. Еволюція судової системи США (XIX - XX ст.) 3. "Дуалізм права" у США.

	державного ладу та законодавства США.	
Тема 8. Держава та право Франції (XVIII – XIX ст.)	<p><i>Семінарське заняття 8.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Буржуазна революція 1789 – 1794 рр.: причини, особливості та основні етапи. 2. Декларація прав людини і громадянина 1789 р. 3. Порівняльна характеристика Конституцій Франції 1791 р. та 1793 р.. <p><i>Семінарське заняття 8.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Встановлення якобінської диктатури. Її державний лад та зміни у правовій системі. 2. Консульство та імперія Наполеона Бонапарта. Еволюція державного ладу Франції. 3. Загальна характеристика Цивільного (1804) та Кримінального (1810) кодексів Франції. Їхнє значення для розвитку буржуазного права Європи. 4. Розвиток державного ладу та права Франції у другій половині XIX ст. 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характерні особливості правової системи якобінської диктатури. 2. Паризька Комуна та її державний лад. Законодавство Паризької комуни. 3. Формування континентальної система права. 4. Вплив Кодексу Наполеона на законодавство інших країн.
Тема 9. Держава та право Німеччини в XIX ст. – на поч. XX ст.	<p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення Німецької імперії: передумови та особливості. 2. Загальна характеристика Конституції 1871 р. 3. Державний лад імперії та політичний режим. 4. Загальна характеристика Кримінального кодексу 1871 р. 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні аспекти політичної діяльності Отто фон Бісмарка. 2. Революція 1848 р. у Німеччині. Конституція Пруссії 1850 р.
Тема 10. Державно-правовий розвиток Російської, Австрійської та Австро-Угорської імперій (XIX – поч. XX ст.)	<p><i>Семінарське заняття 10.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція суспільного та державного ладу російської імперії. 2. Буржуазні реформи в російській імперії: передумови, правове забезпечення та зміст. 3. Загальна характеристика джерел права. <p><i>Семінарське заняття 10.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція суспільного та державного ладу Австрійської та Австро-Угорської імперій. 2. Буржуазні реформи в Австрійській та Австро-Угорській імперіях: передумови, правове забезпечення та зміст. 3. Загальна характеристика 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Весна народів» у країнах Західної Європи. 2. Витоки русифікаторської політики у російській імперії у XVIII – поч. XX ст. 3. Державна Дума у російській імперії (поч. XX ст.): формування, склад та компетенція.

<p>Тема 11. Формування та розвиток радянської держави та права</p>	<p>джерел права.</p> <p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лютнева 1917 р. революція в російській імперії. Утворення російської соціалістичної федеративної радянської республіки. 2. Державний лад РСФРР за Конституцією 1918 р. 3. Утворення СРСР. Конституція СРСР 1924 р. 4. Кодифікація радянського законодавства у 20-ті роки. 5. Конституція СРСР 1936 р. Оформлення сталінської моделі тоталітарної системи державного управління. Масові репресії в СРСР. 6. Розпад СРСР: передумови та наслідки. 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лютнева революція 1917 р. Законодавча діяльність Тимчасового уряду. 2. Перша кодифікація радянського права (20-ті роки ХХ ст.) 3. Друга кодифікація радянського права. Нові форми кодифікації в 1950-1960-х роках. 4. Зміни у політичній системі СРСР у період перебудови.
<p>Тема 12. Державно-правовий розвиток країн світу у ХХ – поч. ХХІ ст.</p>	<p><i>Лекція 2 год:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державно-правові наслідки Першої світової війни. 2. Листопадова революція 1918 р. у Німеччині. Конституція 1919 р. 3. Становлення тоталітарних режимів в Італії, Німеччині, Японії. 4. Державно-правовий розвиток США. 5. Конституційний розвиток країн світу після Другої світової війни. 6. Утворення НАТО, основний зміст північноатлантичного договору. Військова співпраця Україна та НАТО в умовах російсько-української війни. 7. Історія створення і розвитку Європейського Союзу. <p><i>Семінарське заняття 12.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державно-правові наслідки Першої світової війни. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних договорів. 2. Листопадова революція 1918 р. у Німеччині. Конституція 1919 р. 3. Становлення тоталітарних режимів в Італії, Німеччині, Японії. 4. "Новий курс" президента США Ф. Рузвельта: передумови, напрями реалізації та наслідки. <p><i>Семінарське заняття 12.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційний розвиток країн світу після Другої світової 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльний аналіз механізмів державної влади нацистської диктатури у Німеччині та Італії. 2. Варшавський договір про дружбу, співробітництво і взаємну допомогу: причини, умови та наслідки. 3. Утворення, структура та основні напрями діяльності ООН. 4. Референдум щодо членства Великої Британії в ЄС: хроніка подій та наслідки. 5. Реалізація гендерних питань у сучасних країнах світу.

	<p>війни: (Конституції Франції 1946 р. та 1958 р., Конституція Італії 1947 р., Конституція ФРН 1949 р., Конституція Японії 1947 р.)</p> <p>2. Утворення НАТО, основний зміст північноатлантичного договору. Військова співпраця Україна та НАТО в умовах російсько-української війни.</p> <p>3. Історія створення і розвитку Європейського Союзу. Співробітництво України і ЄС на сучасному етапі.</p>	
Розділ II. Історія держави та права України		
<p>Тема 13. Стародавні держави і право на території сучасної України</p>	<p><i>Лекція 2 год.:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Періодизація та джерела історії вітчизняної державності та права. Державний лад та суспільний устрій Скіфської держави. Античні міста-держави та їх політична система. Державний лад та суспільний устрій Боспорського царства. Право стародавніх держав на території сучасної України. Виникнення державності у східних слов'ян. Формування Руської держави. <p><i>Семинарське заняття. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Періодизація історії української державності. Державний і суспільний лад Скіфської держави. Джерела та основні риси права Скіфії. Державний, суспільний лад та право античних полісів Північного Причорномор'я. Їх місце в державотворчих процесах на території сучасної України. 	<p><i>Темі рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Характеристика джерел вивчення Історії держави та права України. Скіфія у працях Геродота. Кримінальне право у полісах Північного Причорномор'я.
<p>Тема 14. Держава та право Русі. Особливості розвитку Галицько-Волинської держави та її права.</p>	<p><i>Семинарське заняття 14.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Передумови утворення Руської держави. Наукові концепції формування Русі. Суспільний та державний лад Русі. Джерела права княжої доби. «Руська правда»: основні списки і редакції. Характерні риси права за «Руською правдою»: 	<p><i>Темі рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Сучасні наукові концепції утворення Руської держави. Зміни в державно-правових інститутах Русі в період феодальної роздробленості. Роль Данила Галицького у становленні та зміцненні Галицько-Волинської держави.

	<p>а) майнове право; б) зобов'язальне право; в) шлюбно-сімейне та спадкове право; г) злочини і покарання; д) судочинство.</p> <p><i>Семінарське заняття 14.2. 2 год.</i></p> <p>1. Передумови та процес формування Галицько-Волинської держави. 2. Особливості суспільного та державного ладу Галицько-Волинської держави. 3. Джерела права Галицько-Волинської держави.</p>	
<p>Тема 15. Державно-правове становище України у складі Великого князівства Литовського.</p>	<p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <p>1. Формування Великого князівства Литовського. Етапи приєднання руських земель до Великого князівства Литовського. 2. Еволюція суспільного ладу Великого князівства Литовського. 3. Еволюція державного ладу Великого князівства Литовського. 4. Джерела права Великого князівства Литовського. 5. Характерні риси права за Статутами Великого князівства Литовського (1529, 1566, 1588 років):</p> <p>а) майнове право; б) зобов'язальне право; в) шлюбно-сімейне та спадкове право; г) злочини і покарання; д) судочинство.</p>	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <p>1. Кревська (1385 р.) і Городельська (1413 р.) унії Литви та Польщі та їхні наслідки для українських земель. 2. Берестейська церковна унія (1596 р.) та її наслідки для українського народу. 3. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Великого князівства Литовського.</p>
<p>Тема 16. Суспільно-політичний лад і право України під владою Польщі та Речі Посполитої.</p>	<p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <p>1. Суспільно-політичний лад на руських землях у складі Королівства Польського (1340 – 1569 рр.) 2. Утворення Речі Посполитої та еволюція її державного ладу. 3. Трансформація соціальної структури та правового статусу української нації у складі Речі Посполитої. 4. Джерела та основні риси права України у складі Речі Посполитої.</p>	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <p>1. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст. 2. Конфесіональна політика Речі Посполитої як фактор державного розвитку. Становище церков на території України та їхній вплив на розвиток української нації. 3. Магдебурзьке право в українських землях.</p>

<p>Тема 17. Військово-політичний устрій та право Запорозької Січі</p>	<p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Заснування Запорозької Січі та процес її еволюції до протодержавного утворення. 2. Суспільний лад «козацької республіки». 3. Органи влади та управління Січчю як протодержавним утворенням. 4. Джерела та риси права Запорозької Січі. 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Паланкова система як основа адміністративно-територіального устрою Запорозької Січі. 2. Військові традиції Запорозької Січі як один з елементів звичаєвого права. 3. Функції та повноваження курінних отаманів Запорозької Січі.
<p>Тема 18. Українська гетьманська держава (Військо Запорозьке) та її право.</p>	<p><i>Лекція 2 год.:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування, суспільно-політичний та адміністративний устрій Війська Запорозького. 2. Встановлення союзних відносин Війська Запорозького та Московського царства. 3. Еволюція державного та суспільного ладу Війська Запорозького у II пол. XVII — XVIII ст. 4. Правова система Української гетьманської держави. 5. Конституція Пилипа Орлика 1710р. 6. Кодифікація та основні риси права України-Гетьманщини. <p><i>Семінарське заняття 18.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відновлення української національної держави в ході Національно визвольної війни під проводом Б. Хмельницького. 2. Суспільний лад Війська Запорозького (1649 – 1686 рр.) 3. Державний лад Війська Запорозького (1649 – 1686 рр.) 4. Угода між Військом Запорозьким і Московським царством 1654 р. та її державно-правові наслідки. <p><i>Семінарське заняття 18.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процес обмеження та ліквідація державності України (1686 р. – кін. XVIII ст.) Зміни у системі державного ладу Війська Запорозького. 2. Еволюція суспільного ладу Української гетьманської держави (1686 р. – кін. XVIII ст.) 3. Джерела та основні риси права Війська Запорозького (друга 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гадяцький договір (1658 р.) І. Виговського та Переяславські статті (1659 р.) Ю. Хмельницького: суть та наслідки для України. 2. Українсько-шведська угода І. Мазепи: передумови, мета й наслідки. 3. Андрусівське перемир'я 1667 р., Бахчисарайський мирний договір 1681 р. та Вічний мир 1686 р. як складові процесу поділу України. 4. Поділи Польщі та зміни у суспільному та політичному ладі Правобережної України.

<p>Тема 19. Суспільно-політичний лад і право українських земель у складі Російської, Австрійської, Австро-Угорської імперій (кін. XVIII – поч. XX ст.)</p>	<p>половина XVII ст. – кін. XVIII ст.)</p> <p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільний лад та органи управління українськими землями у складі російської імперії. 2. Еволюція правової системи в українських землях у складі російської імперії. 3. Суспільний лад та органи управління українськими землями у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій. 4. Еволюція правової системи в українських землях у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій. 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Систематизація українського права у першій пол. XIX ст. 2. Судова реформа 1864 р. у Російській імперії та її запровадження в Україні. 3. Крайові та місцеві органи управління в Галичині, Буковині, Закарпатті у другій пол. XIX ст.
<p>Тема 20. Національна держава і право України у добу революції (1917 - 1921 рр.).</p>	<p><i>Семінарське заняття 20.1. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процеси державотворення за доби Центральної Ради: <ol style="list-style-type: none"> а) Утворення та правова легітимізація Центральної Ради та її діяльності. б) Еволюція державно-правового статусу України від автономії до незалежності. 2. Формування національної системи права за доби Центральної Ради. Конституція УНР. 3. Утворення Української Держави під керівництвом П. Скоропадського. Особливості її суспільного та державного ладу, права. <p><i>Семінарське заняття 20.2. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення другої УНР (Директорія), еволюція її державного ладу та особливості розвитку права. 2. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Її суспільний та державний лад, право. 3. Правове оформлення возз'єднання ЗУНР і УНР, його державно-правові наслідки. 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Брестський мир 1918 р. і його наслідки для України. 2. Федералізм та «незалежництво» як тенденції у політичному житті України доби національної революції 1917-1921 років. 3. Варшавський договір 1920 р. та Ризький мир 1921 р., їхні передумови та наслідки для України
<p>Тема 21. Українська РСР (УСРР) та її право</p>	<p><i>Семінарське заняття. 2 год.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення радянської держави на території України. Основи її державного ладу. 2. Законодавче закріплення та функціонування репресивної 	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правові засади входження УСРР до складу Союзу РСР. Конституція СРСР 1924 р. 2. Утворення та діяльність

	<p>системи в УРСР в умовах тоталітарного режиму в 1930-х рр. Геноцид українського народу під час Голодомору 1932-1933 років.</p> <p>3. Порівняльний аналіз Конституцій Української СРР (УРСР) 1919, 1929, 1937 та 1978 рр.</p> <p>4. Спроби відновлення української державності напередодні та в ході Другої світової війни:</p> <p>а) проголошення незалежності Карпатської України;</p> <p>б) акт ОУН про відновлення Української держави від 30 червня 1941 р.</p> <p>5. Правове оформлення входу Кримської області та міста Севастополя до складу УРСР.</p>	<p>міліції радянської України (1919-1941 рр.)</p> <p>3. Адміністративно-територіальна реформа в УСРР у 1920-1930-х рр. Молдавська АРСР у складі радянської України (1924 – 1940 рр.)</p> <p>4. Право УРСР в умовах тоталітарного режиму в 1930-х рр.</p> <p>5. Приєднання Західної України, Північної Буковини та частини Бессарабії до УРСР (1939 – 1940 рр.)</p>
<p>Тема 22. Розпад СРСР і відродження Української незалежної держави.</p>	<p><i>Семінарське заняття 22.1. 2 год.</i></p> <p>1. Декларація про державний суверенітет України, Акт проголошення незалежності України та процес правового оформлення ліквідації СРСР.</p> <p>2. Основи державного ладу України.</p> <p>3. Основні етапи конституційного процесу в Україні. Конституція 1996 р. та зміни до неї.</p> <p>4. Головні напрями реформування правової системи України (1991 р. – по сьогоднішній день).</p> <p><i>Семінарське заняття 22.2. 2 год.</i></p> <p>1. Участь України в міжнародних організаціях. Процеси євроінтеграції та приєднання до НАТО.</p> <p>2. Подолання гендерної нерівності у сучасному українському суспільстві.</p> <p>3. Передумови російської агресії проти України. Анексія Криму та початок гібридної війни російської федерації проти України.</p> <p>4. Вторгнення російських військ у лютому 2022 р. Воєнні події 2023-2024 років. Воєнні злочини російських окупаційних військ на території України.</p>	<p><i>Теми рефератів:</i></p> <p>1. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. – правове оформлення державної незалежності України.</p> <p>2. Біловезька угода 8 грудня 1991 р. та її значення.</p> <p>3. Подолання гендерної нерівності у сучасному українському суспільстві.</p> <p>4. Анексія АР Крим російською федерацією у 2014 р. та наслідки цієї події для подальшого розвитку державності України.</p> <p>5. Геноцид українського народу, розв'язаний російською федерацією в ході війни проти України.</p>

Основні інформаційні джерела

Основні законодавчі акти

1. Акт проголошення незалежності України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Декларація про державний суверенітет України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
3. Закон України «Про національну поліцію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. URL: <http://www.preventgenocide.org/ua/konventsia.htm>
5. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Північноатлантичний договір. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text
7. Римський статут Міжнародного Кримінального Суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
8. Хартія Європейського Союзу про основні права. 2000 р. URL: https://studies.in.ua/pravo_es-shporu/2459-hartya-yevropeyskogo-soyuzu-pro-osnovn-prava-2000-r-2.html

Розділ І. Історія держави та права зарубіжних країн

Основні підручники та посібники

1. Історія держави і права (схеми та таблиці): навчальний посібник / О.В. Шкуратенко, Н.О. Дорошук та ін. Київ. «Видавництво Людмила», 2021. 288 с.
2. Історія держави і права зарубіжних країн. Курс лекцій / В.М. Щербатюк (кер. авт. кол.), Ю.В. Сокур (відп. секр.), Є.С. Дурнов, О.А. Житков, Ю.В. Кривицький та ін.; за ред. В.М. Щербатюка; навчальне видання. К.: Видавництво «Фенікс», 2021. 536 с.
3. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; [Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін. ; вступ. слово О. М. Бандурки]. Харків : Майдан, 2020. 618 с
4. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. МОН України. Вид. 8-ме, допов. К.: Атіка ; Х.: Право, 2015. 624 с.
5. Науковий твір «Мультимедійний навчальний посібник» Історія держави та права зарубіжних країн № 73374 / О.І. Анатольєва, Н.О. Дорошук, Ю.А. Миронець. 2017. Режим доступу: <https://www.naiiau.kiev.ua/books/idpzk/index.html>

6. Тихоненков Д.А. Історія держави і права зарубіжних країн в питаннях і відповідях / навч. посіб. Київ. Право, 2019. 248 с

Розділ II. Історія держави та права України

Основні підручники та посібники

1. Борисова О. В., Климов А. О. Історія української державності. У 2-х т. Т. 1. К.: Кондор, 2018. 344 с., Т. 2. К.: Кондор, 2018. 464 с.
2. Захарченко П.П. Історія держави та права України: підруч. Київ: Аттіка, 2005. 368 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001080>
3. Гончаренко В.Д. Історія держави і права України: підруч. Київ: Право, 2019. 552 с.
4. Історія держави і права України: курс лекцій / Щербатюк В.М. та ін. Київ: Видавництво «Фенікс», 2018. 496 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/23356>
5. Історія держави та права України (схеми та таблиці): навчальний посібник / О. В. Шкуратенко та ін. К.: «Видавництво Людмила», 2020. 174 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/18071>
6. Історія українського права: навч. посіб. / за ред. Безклубого І. А. Київ: Грамота, 2010. 334 с.
7. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: навч. посіб. Київ: Кондор, 2018. 772 с. URL: http://pidruchniki.com/1584072045407/pravo/istoriya_derzhavi_i_prava_ukrayini
8. Тетарчук І.В. Історія держави і права України: для підготовки до іспитів. Навчальний посібник. Київ: ЦНЛ, 2019. 214 с.
9. Трофанчук Г.І. Історія держави та права України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 568 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/419-storya-derjavi-ta-prava-ukrani-trofanchuk-g.html>
10. Ухач В. Історія держави і права України. Навчальний посібник (Конспекти лекцій). Тернопіль, Вектор, 2011. 378 с. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/dovidka/daruvalnyky/>

Технічне обладнання та програмне забезпечення навчальної дисципліни

- пакет програмних продуктів Microsoft Office;
- мультимедійний проектор, комп'ютер/ноутбук/планшет, інтерактивні дошки.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

•Політика щодо термінів виконання та перескладання: пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Перескладання здійснюється з дотриманням нормативних документів щодо організації освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ.

•Політика щодо академічної доброчесності: очікується, що здобувачі

вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення. <https://www.naiu.kiev.ua/dobrochesnist/>

•Політика щодо відвідування: відвідання занять є важливою складовою навчання. Відвідування здійснюється з дотриманням нормативних документів щодо організації освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ.

•Політика вивчення та викладання навчальної дисципліни здійснюється з дотриманням основних нормативних документів Національної академії внутрішніх справ: Положення про розроблення програм навчальних дисциплін і силабусів у Національній академії внутрішніх справ, затверджене Вченою радою НАВС, протокол № 5 від 24.02.2021.

Оцінювання результатів навчання

Накопичення балів з тем за усі види робіт							Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60%</i>							<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
Тема. 1 5	Тема. 2 5	Тема. 3 5	Тема. 4 5	Тема. 5 5	Тема. 6 5	Самостій на робота	залік 40	100
Тема. 7 5	Тема. 8 5	Тема. 9 5	Тема. 10 5	Тема. 11 5	Тема. 12 5	5		
Тема. 13 5	Тема. 14 5	Тема. 15 5	Тема. 16 5	Тема. 18 5	Тема. 19 5			
Тема 20 5	Тема 21 5	Тема 22 5						

Шкала оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розробники:

Олена Шкуратенко – завідувач кафедри історії та філософії ННІПП, кандидат юридичних наук, доцент

Володимир Щербатюк – професор історії та філософії ННІПП, доктор історичних наук, професор

Дмитро Курас – професор кафедри історії та філософії ННІПП, кандидат історичних наук, доцент;

Марина Дзюба – викладач кафедри історії та філософії ННІПП, магістр права.

Силабус схвалено на засіданні кафедри історії держави та права протокол від 06.09.2024 року № 13

**Завідувач кафедри
історії та філософії ННІПП**

Олена ШКУРАТЕНКО